

En Foraarsdag i 1908 stod Privilegier for Fald –

Ministeriet I. C. Christensen og Indenrigsminister Sigurd Berg førte den kommende Valg-Reform til Løsning.

Det var Klaus Bernutsen, der lagde Grunden til den nye Grundlov, der fjernede Privilegierne fra 1866.

Næstved Tidende den 15.2.1958

Der var gaaet 42 Aar efter den store Revision af 5. Juni-Grundloven, som Datidens Højreparti havde iværksat og faaet gennemført med 55 Stemmer mod 44 i Sommeren 1866. I Forblindelse med den reviderede Grundlov havde man ogsaa foretaget Ændringer af det kommunale Lovkompleks og her gennemført en Nedskæring af de kommunale Loves Frihedsgoder svarende til den Nedskæring, Grundlovens Frihedsgoder havde været Genstand for. Det ene maatte jo svare til det andet.

Den begrænsede Valgret

Den kommunale Valgret blev efter Beskæringen ordnet saaledes, at den højst beskattede Femtedel af en Land- eller Købstads-Kommunes Vælgere var tildelt et Privilegium, der ved Valget gav dem Flertal i Sogneraadet eller Byraadet. Var der f. Eks. ni Medlemmer i Sogneraadet og 13 i Byraadet, valgte den højst beskattede Femtedel de fem Medlemmer til Sogneraadet og de syv af de 13 til Byraadet.

Det var et Privilegium, der vejede tungt. Det gav sikkert Flertal i Raadet med det samme. Det vilde sige, at saa kunde højst beskattede bestemme baade Start og Fart i Sogne- og Byraadet, vedtage hvad man ønskede vedtaget og forkaste, hvad man var imod.

Over for dette Flertal stod et Mindretal, der var valgt af den almindelige Valgret. Det vil sige, saavel højst beskattede som lavest betalende. Valgperioden var treaarig. De højst beskattede stemte ved hvert Valg hver tredje Aar, den almindelige Valgret kun hvert sjette Aar, og disse sidste

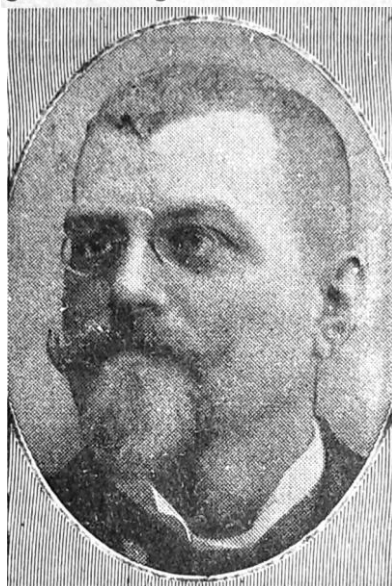
havde kun den Rolle at være Tilskuere. Flertallet laa jo andetsteds.

I det tredje Raad, Amsraadet, havde man ogsaa Privilegier, men i en noget anden Form end i Sogneraad- og Byraad.

Alt har sin Tid, og Privilegierne havde ogsaa deres Tid, men den fik en Ende. Der kom en Dag, da Klokken ringede til Afslutning. Den Dag kom saavel for de kommunale som for Grundlovs-Privilegierne, men den kom for de kommunale 7 Aar før, den kom for Grundlovs-Privilegierne.

Privilegiernes Fald.

Ved Ministerskiftet 14. Januar 1905, da Ministeriet I. C. Christensen afløste Ministeriet Deuntzer, fik man en Indenrigsminister, der baade havde Mød og Evne til at faa udslettet Privilegierne i de Love, der sorterede under ham. Det var Indenrigsminister Sigurd Berg.

Sigurd Berg

I en Programudtalelse, hvormed det ny Ministerium traadte til, understregede I. C. Christensen de to foreliggende Hovedopgaver: Forsvarssagen og en Nyordning og Udvidelse af den kommunale Valgret.

Kommunalvæsenet og de dertil knyttede Love sorterede dengang, som de gør fremdeles, under Indenrigsministeriet. Længe varede det ikke, før den ny Indenrigsminister begyndte at forberede et Forslag til Udryddelse af alle de Privilegier, der var indføjet i de kommunale Love fra Revisionen i 1866. Og Ministeren gik kraftig til Værks for at rydde ud. I Rigsdags-Samlingen 1907-08 gennemførtes saa den kommunale Valgrets-Reform. Stort set blev alle Privilegier ryddet bort. Paa enkelte Punkter skete der en Indrømmelse til det daværende Højre, bl. a. at Amsraadene skulde føre et vist Tilsyn med Sognekommunernes Skatteudskrivning og at Trediedelen af Valgmændene ved Amsraadsvalg skulde være selvskrevne højstbeskattede Vælgere i Amtet. Denne sidste lille Rest af Privilegier, der blev tilbage, var af historisk eller teoretisk Interesse og er forlængst faldet bort. Den almindelige Valgret i kommunal Henseende blev fuldt gennemført med Loven af 20. April 1908.

Fuld Valgret og Valgbarhed ogsaa for Kvinderne

Det blev en Lov med baade Fremskridt, Gavn og Grøde i sig. Den nedsatte den kommunale Valgretsalder fra 30 til 25 Aar og gav Kvinderne samme kommunale Valgret og Valgbarhed som de mandlige Vælgere. Denne Reform, sammen med den, der ophævede Privilegierne, gav for Indenrigsminister Sigurd Berg baade Navn og Gavn som den fortrinlige Lovgiver og Politiker, Sigurd Berg var. Han var kun 40 Aar, da han gennemførte sin store Reform af 20. April 1908. Hans politiske Løbebane blev kun alt for kort, syntes man. Han døde som Indenrigsminister i Ministeriet Neergaard i 1922, kun 54 Aar gammel.

Klaus Berntsen

Klaus Berntsen tog næste Skridt

Grundlovsprivilegierne blev staaende ved Magt endnu i 7 Aar, indtil 1915. De fik altsaa en Levetid af 49 Aar mod de kommunale Loves 42.

Grundlovsrevisionen vedtoges og blev underskrevet af Kongen 6. Juni 1915. Den nye Grundlov var bygget over det Forslag, som Ministeriet Klaus Berntsen fremsatte i Folketinget den 23. Oktober 1912, et Forslag, som afskaffede alle Privilegierne fra 1866. Det blev andre Navne, der kom til at staa under den ny Grundlov. Men »Gavnet«, i dette Tilfælde Forslaget til den nye Grundlov, var Klaus Berntsens. Navnene havde været meget gode, men »Gavnet« er nu engang det bedste. Har Digteren maaske ikke Ret, naar han skriver til Tingmændene:

*»I, som bærer Rigsdagsnavnet
her i Dansken's Fødeland,
mindes et at uden Gavnet
vejer Navnet ej et Gram.«*